

Абдразакова Г. Ш.

Ж.Баласагын атындагы КУУ

Абдразакова Г.Ш.

КНУ им. Ж. Баласагына

Abdrazakova G.Sh.

КНУ J. Balasagyn

**«СУУ» КОНЦЕПТИНИН КЫРГЫЗДАРДЫН ТИЛДИК АҢ-СЕЗМИНДЕГИ
КОННОТАТИВДИК МААНИСИ
КОННОТАТИВНОЕ ЗНАЧЕНИЕ КОНЦЕПТА «ВОДА» В ЯЗЫКОВОМ СОЗНАНИИ
КЫРГЫЗОВ
CONNOTATIVE MEANING OF THE CONCEPT "WATER" IN THE LINGUISTIC
CONSCIOUSNESS OF THE KYRGYZ**

Аннотация: Бул макалада сөздүн маанисине тиешелүү коннотация кубулушу көркөм текстте жана улуттук дүйнө тааным, маданий өзгөчөлүктөр менен шартташкан когнитивдик изилдөөлөрдө каралат. Кыргыздардын тилдик аң-сезиминде суу сөзүнүн концепт катары орду окумуштуулардын илимий-теориялык изилдөөлөрүнүн негизинде белгиленет. Концепт аң-сезимдеги менталдык белгилерди тилдик жана тилдик эмес каражаттар аркылуу чагылдыруучу лингвокогнитивдик жана лингвокультурологиялык изилдөөнүн объектиси экендиги маалымдалат. «Суу» концепти антропоморфгук белгилер катары адамдын мүнөзүн, келбетин, жүрүм-турумун туюндуруучу метафора, символ катары катышары жана алардын коннотативдик маанилери факты-материалдардын негизинде аныкталары далилденет. «Суу» концептинин коннотативдик мааниси кыргыз тилиндеги туруктуу тилдик каражаттар, фразеологизмдер жана макалдардын негизинде чечмеленип берилет. Жыйынтыгында суу сөзү катышкан өтмө, образдуу, экспрессивдүү маанилер сууну концепт катары изилдөөгө материал болгондугу, аң-сезимде суу жөнүндө менталдык билимдердин тилдик каражаттар аркылуу туюндурулушу кыргыз улуттук дүйнө таанымын, улуттун дүйнөнү кабылдоо өзгөчөлүгүн көрсөтөрү далилденет.

Аннотация: В этой статье рассматривается функция феномена коннотации, относящегося к значению слова в когнитивных исследованиях, обусловленных национальным мировоззрением, культурными особенностями. Место слова вода как концепта в языковом сознании кыргызов устанавливается с опорой на научно-теоретические исследования ученых. Сообщается, что концепт является объектом лингвокогнитивного и лингвокультурологического исследования, отражающего ментальные признаки сознания языковыми и неязыковыми средствами. Концепт «вода», как антропоморфный знак, представляет собой метафору, символ, обозначающий характер, внешность, поведение человека. Их коннотативные значения доказываются на основе фактов-материалов. Коннотативное значение концепта «вода» интерпретируется на основе устойчивых языковых средств – фразеологизмов и пословиц кыргызского языка. По итогам исследования отмечается, что переходные, образные, экспрессивные значения, в которых участвует слово вода, являются богатым материалом, который служит основой для исследования как

концепта. Доказано, что выражение ментальных знаний о воде в языковом сознании языковыми средствами свидетельствует о кыргызском национальном мировоззрении, об особенностях мировосприятия нации.

Annotation: This article examines the function of the phenomenon of connotation, relating to the meaning of the word, in cognitive studies due to the national worldview, cultural characteristics. The place of the word water as a concept in the linguistic consciousness of the Kyrgyz is established with the support of scientific-theoretical studies of scientists. It is reported that the concept is the object of linguocognitive and linguocultural research, reflecting the mental signs of consciousness by linguistic and non-linguistic means. The concept "water", as an anthropomorphic sign, is a metaphor, a symbol denoting the character, appearance, behavior of a person. Their connotative meanings are proved on the basis of fact-materials. Connotative meaning of the concept "water" is interpreted on the basis of stable language means, phraseological expressions and proverbs of the Kyrgyz language. According to the results of the study, it is noted that transitive, figurative, expressive meanings, in which the word water participates, are rich materials, which serve as the basis for the study as a concept. It is proved that the expression of the mental knowledge about the water in the linguistic consciousness by language means indicates the Kyrgyz national worldview, the peculiarities of the worldview of the nation.

Негизги сөздөр: коннотация, лингвокультурология, когниция, концепт, тилдик аң-сезим, менталдуулук, метафора, символ.

Ключевые слова: коннотация, концепт, лингвокультурология, когниция, языковое сознание, ментальность, метафора, символ.

Keywords: connotation, concept, linguoculturology, cognition, language consciousness, mentality, metaphor, symbol.

Азыркы тил илиминде сөздүн маанисине тиешелүү коннотация кубулушун изилдөөнүн багыты кеңейип, аң-сезимдеги когнитивдик, менталдык белгилердин жыйындысын аныктоочу концепт түшүнүгү менен байланыштуу изилдене баштады. Кыргыз тил илиминде концепттердин коннотациялык маанисин изилдөө актуалдуу маселе болуп эсептелет. Тактап айтканда, коннотация лексикологиянын чегинде гана эмес, коммуникативдик, когнитивдик, концепттик билимдердин алкагында менталдык белгилерди изилдөөнүн бирден-бир каражаты катары каралууда. Бул оюбузду бекемдөө үчүн окумуштуу В. И. Говердовскийдин көз карашына таянсак, «коннотация захватила уже социальнополитические, морально-этические, этнографические и культурологические понятия, отражающиеся в языке», - деген оюн билдирет [4, с.71]. Өзгөчө, окумуштуулардын көпчүлүгү коннотацияны сөздүн маанисине тиешелүү тилдик кубулуш гана эмес, кептик кубулуш, ошондой эле аң-сезимдеги менталдык билимдерди иштеп чыгууда катышкан когнитивдик кубулуш катары ар тараптуу изилдеп жатышат. Маселен, окумуштуу В. Н. Телиянын пикирине таянсак, ал сөздүн маңыздык компоненти – коннотация деп белгилейт. «Это – компонент значения, смысла языковой единицы, выступающей во вторичной для нее функции, наименование которой дополняет при употреблении в речи ее объективное значение ассоциативно-образным представлением об обозначаемом речи на основе осознания внутренней формы наименования...» [14, 15-б.]. Көрүнүп тургандай, В.Н.Телия «коннотация» жана «маңыз» («смысл») түшүнүктөрүн синонимдештирип карайт. Казак тил илиминде изилдөөчү Г.М.Далабаева өз пикирин төмөндөгүдөй билдирет: «коннотация» следует в большей мере связывать с прагматическим использованием слова в речи. Значение

слова представлено в толковых словарях как предметно-объективное значение. Такое значение не дает представление о действительности, поэтому значение следует всегда увязывать со смыслом» [5, с. 16]. Ал эми окумуштуу Т.С.Маразыковдун көз карашы боюнча «сөздүн коннотациялык мааниси – сөздүн өзүнүн түз, лексикалык маанисинен сырткары бир нече кошумча маанилерди туюндурушу. Көркөм текстте сөздөрдүн контексттик, коннотациялык маанилери көркөм эстетикалык кызмат аткарып, көркөм маалыматты ар тараптуу, элестүү, образдуу туюндурууга көмөкчү болушат» [8, 91-б.]. Т.А.Ненашеванын пикиринде: «при более широком понимании коннотации в число коннотативных компонентов семантики слова включается стилистическое значение» [11, с. 44.]. Жогорудагы бирдей көз караштагы, окшош пикирлерден кийин, коннотация – сөздүн маңызы, терең мааниси, кошумча мааниси, экспрессивдүү, элестүү, образдуу, боёктуу мааниси деген жалпылоочу, жыйынтыктоочу негизги ойго өз изилдөөбүздө таянабыз. Ошону менен катар сөздүн элестүү образдуу, боёктуу маанилери менталдык мүнөзгө ээ болуп, белгилүү бир тилде сүйлөөчүлөрдүн аң-сезиминдеги билимдердин натыйжасы экендигин аныктоо көңүл борборунда болууга тийиш деп эсептейбиз.

Сөздүн коннотациялык маанисин маданий компонент катары кароону эң биринчи Н.Г. Комлев белгилеп кеткен. [7]. Ошондой эле В.А.Маслованын пикирине таянганда, «в современных исследованиях культурная коннотация рассматривается как экспонент культуры в языковом знаке [9]. Ал эми Р.Р.Бавдинев өзүнүн көз карашын төмөндөгүчө: «культурная коннотация – это отпечаток исторической, этнической памяти в системе языка, то есть в её самой динамичной и уникальной системе – лексике. Она может отражаться вербально в виде своеобразных концептов, стереотипов, эталонов, символов, фреймов, мифологем и т. п. знаков национальной и общечеловеческой культуры, освоенной народом – носителем языка», - деп билдирет [2, с. 177].

Концепт – сөз анын компоненти катары кирген лингвокогнитивдик, лингвокультурологиялык бирдик катары когнитивдик лингвистиканын, лингвокультурология илимдеринин изилдөө объектиси. Концепт жөнүндөгү аныктамалардын көптүгүнө карабай, эки-үч аныктамага токтолобуз. Концептке карата алгач С.А.Аскольдов төмөндөгүдөй аныктама берет: «концепт есть мысленное образование, которое замещает нам в процессе мысли определенное множество предметов одного и того же ряда» [1, с. 269]. Ал эми С.Г.Воркачев: «Концепт – это единица коллективного знания/сознания (отправляющая к высшим духовным ценностям), имеющая языковое выражение и отмеченная этнокультурной спецификой» [10] деген көз карашын билдирет, Ю.С.Степановдун көз карашы боюнча «концепт — это пучок представлений, понятий, знаний, которые сопровождают слово» [3, с. 40]. Демек, концепт – когнитивдик кубулуш катары адамдын аң-сезиминдеги тилдик элестөөлөрдүн, билимдердин жана таанымдардын бирдиги катары менталдык мүнөзгө ээ. Биздин көз карашыбызда концепттеги коннотативдик маани белгилүү бир элдин дүйнө таануу, дүйнө көрүү, дүйнөнү кабылдоо өзгөчөлүктөрү менен байланыштуу болот. Бул изилдөөбүздө «суу» концепти кыргыздардын тилдик аң-сезиминде кандай коннотативдик маанилерге ээ экендигин аныктоону максат кылабыз.

Кыргыз дүйнө таанымында «суу» концептине лингвокогнитивдик жана лингвокультурологиялык багыттардан концептуалдык талдоо жүргүзүү, суу сөзү катышкан мазмундуу маалыматтарды иликтеп чыгуу башка концепттерди изилдөөгө салыштырмалуу өзгөчө мааниге ээ. Кыргыздардын мүнөзүндөгү оң жана терс сапаттарды аныктап чыгууда суу өмүрдүн, жакшылыктын, сулуулуктун, жүрүм-турумдун, чындыктын, адам тукумунун

түбөлүктүүлүгүнүн, адамды баалоодогу оң, терс сапаттардын ж.б символу экендиги тилдик жана тилдик эмес маалыматтар аркылуу кеңири чагылдырылат. Маселен, суунун тазалыгы, тунуктугу, аруулугу, таза эместиги, кири, ылайы ой сүрөт аркылуу символ катары адамдык жүрүм-турумдарга, мамилелерге, кейип-кешпирге чейин чагылдырылып, атропоморфтук белгилер катары жыш колдонулат.

Ой сүрөт – аң-сезимде сүрөттөө ыкмасы. Башкача айтканда, ал бейне, символ, метафоранын көмөгү менен таанылат. Ой сүрөт сүрөткердин кыялдануу, сүрөттөө, окшоштуруу чеберчилигинен улам жаралат [15, 38-б.]. Маселен, «суу» концепти кыргыз дүйнө таанымында менталдык өзгөчөлүктөн алып караганда, эң алды, «таза», «тунук» түшүнүктөрү менен ассоциацияланат. Тазалыктын, тунуктуктуктун символу катары төмөндөгүдөй бир нече билимдердин жаралышына негиз түзөт.

- Суунун тазалыгы сулуулуктун, келбеттүүлүктүн белгиси катары колдонулат: Жүзүн суудай тунук болсун! Аталган каалоо-тилек маанисиндеги туруктуу тилдик туюнтмада суунун тунуктугу адамдын жүзүнө карата символ катары колдонулган. Адамдын жүзүнүн суудай тунук болушунун коннотациялык маанисинде «сулуу», «татынакай» деген метафораны байкоого болот. Экинчи бир коннотациялык маанисинен жүздүн тунук, таза болушу фразасынан жаман жолго барбоо, эл алдында таза жүрүү, адамдык улуу сапаттарга ээ болуу деген коннотациялык маалыматты да кабылдай алабыз. Орустун тилчи окумуштуусу В.Н.Телиянын пикирине таянсак, метафора менен символдун ортосундагы чекти аныктоо жеңил эмес. Кандайдыр бир нерсени атоого карата метафора да, символ да чындыктагы башка аталган нерсенин белгисин колдонуп туюндурдуу кызматын аткарат. Бирок символдун (анын ичинде тилдик каражаттар менен берилген символдун) кызматы экинчи бир нерсенин ордун ээлөө, ал эми метафоранын кызматы атоонун жаңы мазмунга ээ маанисин түзүү (смысловое содержание имени) экени белгилүү [14, 9-б.].

- Суунун тазалыгы адамдын мүнөзүн баалоодо оң сапаттардын белгиси катары колдонулат: Ниетин суудай таза болсун! Жан дүйнөнү дайыма суудай таза, аруу болсун! Таза болсоң суудай бол, баарын жууп кетирген (макал). Аталган мисалдарда суунун тазалыгы ниеттин, жан дүйнөнүн тазалыгына символ болгон. Ал эми ниеттин, жан дүйнөнүн тазалыгы – «жакшылыкты каалаган», «жакшы мамиле жасаган», «жамандыкты ойлобогон», «кечиримдүү», «позитивдүү көз караштагы» ж.б. деген коннотациялык маанилерге ээ метафораны туюндурат.

- Суунун тазалыгы узак өмүр сүрүүнүн, көп жашоонун белгиси катары колдонулат: Өмүрүн суудай узун болсун! Өмүрүбүз суудай узун, пейлибиз көлдөй кенен, акылыбыз деңиздей терең болсун! Аталган каалоо-тилек маанисиндеги сүйлөмдөрдө суунун агымы, кыймылдуу процесси, тазалыгы узак өмүрдүн символу катары колдонулган.

- Суунун тазалыгы адамдын ой-сезимине тиешелүү нерселердин белгиси катары да колдонулат: Суудай таза, тунук, аруу сүйүү, махабат экөөнүн ортосунда түбөлүк жашаса экен деп тилейм. Өзүңө болгон суудай таза, тунук сезимим өчпөй жашап келет ж.б.. Бул мисалдарда адамдын ички сезими таза сууга симолдоштурулган. Ал эми терс коннотациялык мааниге ээ туюнтмаларда да суу символ катары колдонулат: көңүлдүн кири, таза эмес жүрүм-турум, таза эмес мамиле ж.б. Суу бойдун кири кетирет, көңүлдүн кири кетирбейт (макал) ж.б. Макалдын биринчи фразасында суу кадыресе маанисинде колдонулуп, бардык материалдык нерселерди, анын ичинде адамдын сырткы формасы – бойдун кири кетире турган нерсе экендиги жөнүндө денотативдик маалымат берилди. Ал эми экинчи фразасында терең коннотациялык маани бар. Биринчи фразадагы суунун аткарган кызматы экинчи

фразадагы көңүлдүн кири метафорасын баалоодо салыштыруу катарында колдонулган. Терс мамиледен, жагымсыз жагдайдан, терс маалымат алуудан улам адамдын ички дүйнөсүнүн жабыркашы, көңүлү калышы, жийиркеничтүү абалга кабылышы, жактырбоо сезиминин пайда болушу – көңүлдүн кири метафорасы аркылуу туюндурулду. Мындан суу менен жууп кетирүүгө эч мүмкүн болбогон (салыштыруу) көңүл – өтө назик, таза, тунук, кымбат баалуу, бийик ж.б. баага ээ экендиги, ага өтө аяр мамиле керектиги, ошондуктан көңүлдү кирдетпөө, оорутпоо (метафора), керектиги жөнүндө подтексттик маалыматты кабылдоого болот.

Ошондой эле ак суу, кара суу, сары суу деген сөз айкаштары өтмө мааниде, метафораланып, төмөндөгүдөй коннотативдик маанилерде колдонулат: ак суу, жинди суу өтмө мааниде какшык, тергөө иретиндеги сөздөр катары ичимдикке, аракка карата колдонулат. Кара суу өтмө мааниде ачка болуу түшүнүгүн да туюндурат – оозуман кара суу келип турат, оозунан кара суу келгенде ж.б.

«Кара суу» туюнтмасы фразеологизмдерде дагы колдонулат. Маселен, “Кара суудан каймак алат” – машыккан, эптүү, өтүмдүү, айлакер, куу, ичи койнуна кирген деген маанилерди туюндурган фразеологизм. Ичкени кара суу же ичкени сары суу деген туюнтма – суудан, чайдан башка тамак ичпеген деген маанини туюндурат. Жүрөгүнүн сары суусун алды – абдан коркутту деген маанидеги фразеологизм. «Кайгысы жок кара сууга семирет», - макалында кара суу же карандай чай ичсе да, жан дүйнөсү тынч, кайгы-капасы жок, жыргал жашоодо жашаган адамга карата айтылат. «Санаасы жок сары сууга семирет», - деген макал да ушул эле мааниге синонимдеш колдонулат. Бул мисалдарда сары жана кара сөзү лексикалык жактан өңдү, түстү билдирбестен, ал күчөтүү, бөлүп көрсөтүү кошумча маанилеринде колдонулган. Маселен, булар жалаң суу (суудан башка эч нерсе жок) же бир гана суу маанисин туюндурат. Мындай учурларда сары, кара сөзүн көбүнчө экспрессивдүүлүктү билдирүү, күчөтүү маанисинде колдонууга болот [6, 81-б.].

Суунун агымынын агызып кетүүчү, жок кылуучу касиети, кырсык жаратуучу белгилери коннотациялык маанини туюндуруп, адамдык жүрүм-турумду, адамдык сапатты баалоодо кыргыз тилиндеги оң жана терс мааниге ээ туруктуу образдардын, фразеологизмдердин келип чыгышына негиз болгон. Маселен, фразеологиялык жалпы маани фразеологизмдин тутумунда турган компоненттеринин мааниси менен аздыр-көптүр байланышы бар же жалпы маани ошолор аркылуу келип чыккандай сезилген туюнтмалар – фразеологизмдик биримдиктер суунун агымы менен байланыштуу экендигин байкоого болот. Маселен, «сууга салуу» – жок кылуу, жоготуу, түгөтүү, аягына чыгуу. Малдын башын урдум. Дүнүйөнү сууга салдым. Агын сууга салган нерсе, агып жок болот. Демек, аталган фразеологизм компоненттеринин тике маанилеринин суммаларынан келип чыккандыгын баамдайбыз. Суудан кечкиче деген фразеологизм «бирөө аркылуу зарыл ишин бүтүрүп алгыча, кырсыктан кутулуп, оңолуп алгыча» деген коннотациялык маанини туюндурат. Суудан кечкиче тим эле жаныңды сууруп алгыдай болгону болгон, акидей эле асылат («Ала-Тоо») [16, 646-б.]. Агып жаткан суудан өтүш, өтө кыйын, агызып кетүү коркунучу бар. Мына ушул кырдаал-шарт аталган фразеологизмдин жаралышына символ болгонун көрөбүз. Аталган фразеологизм адамды руханий жактан баалоодо колдонулат. Маселен, зарыл ишин бүтүрүп алгыча, кырсыктан кутулуп, оңолуп алгыча фразаларынын терең маанисинде оң жана терс жагдайлардын бардыгына даяр, макул экендикти билдирип, басымдуу түрдө адамдагы куулук, өзүмчүлдүк, текеберлик ж.б. терс сапаттарды баалоодо колдонулат. Кыргыздардын тилдик дүйнө таанымында коомдук иш-аракеттердеги ар кандай кырдаал-шарттарда оң жана терс мамилелер, тажрыйбалар, жүрүм-турумдар аккан суу лексемасы

катышкан өтмө маанилердин, фразеологизмдердин жаралуусуна шарт түзгөн. Мисалы, «суудан өткөнчө, же сууну кечкиче» деген туюнтмалар «бирөө аркылуу зарыл ишин бүтүрүп алгыча», «кырсыктан кутулуп кеткиче» деген маанини билдирет. «Суу кечирүү» – убактылуу ыраазы кылуу, алдап жолго салуу, алдоо; «суу кечпеген сөз» – жараксыз, орду жок, келжирек, эч нерсеге арзыбаган сөз; «суудан кургак чыгуу» – кандай күнөө кылса да эч билинбей өтө амалкөйлүк менен четке чыга берүү; «суу ашырбоо» – таратпоо, жайылтпоо, жашырып жаап коюу; «чарыгы менен суу кечирүү» - тилинен бал тамуу; «сууга салуу» – жок кылуу, жоготуу, түгөтүү, аягына чыгуу; «сууга кетирүү» - жок кылуу, аягына чыгуу, «аты суу кечпөө» - иштен жеңилүү же ал ишке алы жетпөө; «суу кечип алгыча жарашуу» – кыйынчылыктан өткүчө достошуу ж.б. коннотациялык маанилерди туюнтурат.

Дүйнөнүн кыргыз тилдик сүрөтүндө аккан сууда болгон адам кыймылдарынын мүнөзүн адамдык сапаттарга символдоштуруу менен жаралган макалдар арбын. Мисалы, алардын бири «Суудан өткөнчө энемди берейин, суудан өткөн соң эмнемди берейин» макалынын терең маанисинде өтө татаал, зарыл иши бүтүп кеткиче, кырсыктан, кыйынчылыктан кутулуп чыккыча бардыгына, керек болсо, эч нерсеге алмаштыргыс энени да берүүгө даяр экендик, «абийирсиздик», «ыймансыздык», «адепсиздик» маанилерин камтыйт. Ал эми экинчи компонентинде зарыл иш бүткөндөн кийин жакшылыкты унутуп коюу, билсе да билмексен болуу, көрмөксөн болуу деген ж.б. маанидеги туюнтмалар аркылуу «карөзгөйлүк», «алдамчылык», «өзүмчүлдүк» ж.б. маанилер камтылган. Мында адамдык терс сапаттарды баалоонун бирден бир критерийи катары суу түшүнүгү алынган. Суу жогорудагыдай коннотациялык маанилерди, ойду мазмундаштыруунун символу болуп саналат.

Жыйынтыктап айтканда, суунун метафоралык, коннотативдик маанилерине талдоо жүргүзүү кыргыздардын тилдик аң-сезимин, тилдик элестөөлөрүн көрсөтө алат. Дүйнөнүн кыргыз тилдик сүрөтүндө жогоруда аталган сууга байланыштуу семантикалык талааны түзгөн коннотативдик маанилер бар. Алар метафораланган талааны түзүп, ошонун негизинде белгилүү бир концептуалдык модель жаратарына жогорку талдоолор күбө боло алат. Суу тууралуу семантикалык талаанын концептуалдык маанилүү белгилери метафоралаштыруунун, концептуалдык моделдештирүүнүн когнитивдик-тилдик негизин түзөт деп ойлойбуз.

Колдонулган адабияттар:

1. Аскольдов С. А. Концепт и слово // Русская словесность: от теории словесности к структуре текста: антология. М., 1997. – С. 267–269.
2. Бавдинев Р.Р. Культурная коннотация и паремические единицы. // Вестник КазНУ, филологическая серия, №8, 2005, С. 177-180.
3. Воркачёв С.Г. Методологические основания лингвоконцептологии. // Теоретическая и прикладная лингвистика. 2002. Вып. 3. – С. 79-95.
4. Говердовский В.И. Диалектика коннотации и денотации. Взаимодействие эмоционального и рационального в лексике // Вопросы языкознания. 1985. № 2. С. 71-79.
5. Далабаева, Г.М. Ценностные концепты и способы их экспликации в языковой картине мира: дис. ...канд. филол. наук. – Алматы, 2006. – 150 с.
6. Исаев Д. Тайны именованной земли и воды.-Фрунзе: Мектеп, - 152 с.
7. Комлев Н.Г. Компоненты содержательной структуры слова. М.: Изд-во Московского ун-та, 1969. – 191 с.

8. Маразыков Т.С. Художественный текст: иликтөө жана окутуу маселелери / Монография – Б.: 2020. -290 бет.
9. Маслова В.А. Лингвокультурология: Учеб. пособие для студ. высш. учеб. заведений. - М., 2001. – 208 с.
10. Метафора в языке и тексте / Ответ. ред. В.Н.Телия. – М.: Наука, 1988. – 176 с/
11. Ненашева Т.А. Коннотативная семантика референтно однозначного имени: монография / Т.А. Ненашева. – Н. Новгород, 2012. – 153 с.
12. Сборник пословиц / Сост. Ж. Койчуманов. – Бишкек: [б. и.], 2011. – 580 с.
13. Степанов, Ю. С. Константы: Словарь русской культуры. Опыт исследования [Текст] / Ю. С. Степанов. – М.: Яз. рус. культуры, 1997. – 824 с.
14. Телия В. Н. Коннотативный аспект семантики номинативных единиц / АН СССР. Ин-т языкознания; – М; Наука, 1986. - 141с.
15. Уали Н. Теоретические основы казакской речевой культуры: филол. илим. док. ...дис. – Алматы, 2007. - 330 б.
16. Фразеологический словарь кыргызского языка / Сост.: Ж.Осмонова, К.Конкобаев, Ш. Жапаров. - Б.: «Имак Офсет», 2015. - 800 с.

УДК:81: 36.016

Айбашова Т. М.

Ош мамлекеттик университети

Айбашова Т.М.

Ошский государственный университет

Aibashova T.M.

Osh State University

ИШ КАГАЗДАРЫН ОКУТУУДА СӨЗ ТҮРКҮМДӨРҮНҮН ОРДУ МЕСТО ЧАСТИ РЕЧИ ПРИ ОБУЧЕНИИ ДЕЛОВЫХ БУМАГ THE PLACE OF A PART OF SPEECH IN TEACHING STYLISTICS

Аннотация: Макала сөз түркүмдөрү, сөз курамындагы мүчөлөрдүн түрлөрү, ошол мүчөлөрдүн сөздүн грамматикалык жана лексикалык маанилерине тийгизген таасирлери, өзгөрүүгө учураган сөздөрдүн стилистикалык оң жана терс маанилери, стилистикалык боёктуулукка ээ болгон сөздөрдүн адабий тилдин функционалдык стилдеринде керектелишин аныктоого арналды. Оң жана терс маани берген, стилистикалык боёктуулукка ээ болгон мүчөлөрдү мисалдар менен көрсөтүп, алардын адабий тилдин функционалдык стилдеринин кайсы биринде керектелери көрсөтүлдү. Максатка жетүүдө мугалимге коюлган талаптар сунушталды.

Аннотация: Статья посвящена определению словосочетаний, видов членов, их влиянию на грамматические и лексические значения слов, стилистическим положительным и отрицательным значениям слов, которые изменились, употреблению слов со стилистической окраской в функциональных стилях литературного языка. Члены с положительным и отрицательным значением и стилистическими нюансами иллюстрировались примерами их потребности в одном из функциональных стилей литературного языка. Представлены требования к учителю для достижения цели.